

Stavovi i mišljenja mladih o prednostima i nedostacima življenja na selu

Stipić, Silvija

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Agriculture / Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:246624>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET**

Silvija Stipić

**STAVOVI I MIŠLJENJA MLADIH O PREDNOSTIMA I
NEDOSTACIMA ŽIVLJENJA NA SELU**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET
Agrobiznis i ruralni razvitak

SILVIJA STIPIĆ

**STAVOVI I MIŠLJENJA MLADIH O PREDNOSTIMA I
NEDOSTACIMA ŽIVLJENJA NA SELU**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof.dr.sc. Đurđica Žutinić

Zagreb, 2018.

IZJAVA STUDENTA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, SILVIJA STIPIĆ, JMBAG: 0012251756, izjavljujem da sam samostalno izradila diplomski rad pod naslovom: „Stavovi i mišljenja mladih o prednostima i nedostacima življenja na selu“

Svojim potpisom jamčim:

- da sam jedina autorica ovoga diplomskog rada
- da su svi korišteni izvori literature, kako objavljeni tako i neobjavljeni, primjereno citirani ili parafrazirani, te popisani u literaturi na kraju rada
- da ovaj diplomski rad ne sadrži dijelove radova predanih na Agronomskom fakultetu ili drugim ustanovama visokog obrazovanja radi završetka sveučilišnoga ili stručnog studija
- da je elektronička verzija ovoga diplomskog rada identična tiskanoj koju je pregledalo Povjerenstvo i odobrio mentor
- da sam upoznata s odredbama Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu (čl. 19.).

U Zagrebu,

Ovaj diplomski rad je ocijenjen i obranjen dana _____

s ocjenom _____ pred Povjerenstvom u sastavu:

1. prof.dr.sc. Đurđica Žutinić _____

2. doc.dr.sc. Ornella Mikuš _____

3. prof.dr.sc. Ivo Grgić _____

Zahvale

Zahvaljujem se svojoj mentorici dr. sc. prof. Đurđici Žutinić na ukazanom povjerenju, stečenim znanjima i spoznajama koje je nesebično dijelila sa mnom.

Zahvaljujem se svome bratu koji mi je zajedno sa svojom suprugom uvelike pomogao da ustanem na svoje noge, koračam slobodno i samopouzđano u daljnji život. Također se zahvaljujem svojim sestrama koje su vjerovalle u mene i podupirale me kada je bilo teško.

Zahvaljujem se svojim roditeljima koji su me naučili od malih nogu da se sama borim za sebe, u skromnosti života gradi se čvrst karakter i čista duša.

Sažetak

U radu se iznose rezultati empirijskog istraživanja na uzorku od 54 mladih stanovnika od 18 do 30 godine s područja općine Dubrava u Zagrebačkoj županiji. Cilj istraživanja bio je ustanoviti kako mladi doživljavaju kvalitetu života u svome selu, identificirati glavne čimbenike koji ih potiču na napuštanje sela, te utvrditi razlike među stavovima o prednostima i nedostacima sela s obzirom na socio-demografska obilježja mladih.

Anketa je provedena on-line putem, a u obradi podataka koristila se deskriptivna statistička analiza i χ^2 -test.

Rezultati ankete pokazali su nezadovoljstvo mladih susjedskim odnosima u pogledu međusobnog pomaganja. Ispitanici su najviše nezadovoljni kulturnim događanjima i slabom ponudom posla u selu i bližoj okolici. Prednošću života na selu smatraju život u prirodnom okružju, manje onečišćenje u odnosu na grad, sigurnost ljudi, čuvanje tradicije i običaja, manje su gužve i zdravija prehrana. Siromašna ponuda zabavnih i kulturnih sadržaja, manje mogućnosti za školovanje i zapošljavanje samo su neki od nedostataka koje ispitanici ističu o svom ruralnom području.

Rezultati su pokazali da bi svoje selo napustilo 35,2 % mladih osoba. S druge strane 46,3 % ne bi napustilo svoje selo, a 18,5 % ih je neodlučno, odnosno ne zna.

Ispitanici koji su skloni odlasku sa sela kao poželjno mjesto preseljenja navode veće gradove u Hrvatskoj (38,9 %), inozemstvo (27,8 %), a 16,7 % ispitanika ne zna određeno mjesto preseljenja. Nezaposlenost kao glavni razlog odlaska navodi 31,5 % ispitanika.

Ispitanici smatraju da bi veće ponude posla i edukacije općenito utjecali na njihov ostanak u selu.

Ključne riječi: ruralna sredina, mladi na selu, kvaliteta življenja, migracijske namjere

Abstract

The paper presents results of an empirical research on a sample of 54 young residents in the rural area of Dubrava County, part of Zagreb area. The goals of the research are: establish a perception of life quality in the village amongst young people, identify the main factors that encourage young people to leave the village, and to determine whether there are differences between opinions between advantages and disadvantages of village life in relation to socio-demographic characteristics of young people.

The survey questionnaire was conducted on-line, and descriptive statistical analysis and χ^2 - test were used in data processing.

The satisfaction of young people in neighbourly relations has proven satisfactory, but it is evident that mutual interaction is weakening. Respondents are most dissatisfied with lack of cultural events and employment opportunities in the village and immediate vicinity.

The advantages of life in the village is natural environment, less pollution in relation to the city, higher feeling of general security, less crowded streets, healthier diet and preservation of tradition and customs. On the other hand, poor offer of entertainment and cultural contents, less opportunities for education and employment are just some of the disadvantages that the respondents point out in their rural area.

The results have shown that 35.2% of young people would leave their village. On the other hand, 46.3% of respondents would not leave the village as a place of life, and 18.5% don't know if they would leave their rural community. As desirable place of relocation, 38.9% of respondents state larger cities in Croatia, 27.8% of them want to go abroad, and 16.7% of respondents do not know their destination of resettlement. Unemployment as the main reason for leaving in 31.5% of respondents.

As the main initiator for youth retention in the rural environment, respondents indicate better opportunities for employment, education and incentives for agriculture.

Key words: rural environment, young people in villages, quality of life, migration intentions

SADRŽAJ

1. Uvod.....	2
2. Ciljevi rada.....	4
3. Metoda istraživanja.....	5
4. Teorijski okvir i dosadašnji rezultati istraživanja.....	6
4.1. Određenje ruralnog prostora.....	6
4.2. Mladi na selu.....	8
4.3. Dosadašnja istraživanja o migracijskim namjerama mladih.....	10
5. Socio - demografske i ekonomske karakteristike općine Dubrava.....	13
6. Rezultati anketnog istraživanja.....	17
6.1. Uzorak i osnovni podaci o ispitanicima.....	17
6.2. Razlozi napuštanja sela.....	21
6.3. Percepcije kvalitete života na selu.....	22
6.4. Prednosti i nedostaci života na selu.....	26
6.5. Motivi za ostanak na selu.....	28
6.6. Usporedna analiza socio-demografskih obilježja ispitanika i namjera o odlasku ili ostanaku na selu.....	29
6.7. Usporedna analiza socio-demografskih obilježja ispitanika i stavova o prednostima i nedostacima života na selu.....	31
7. Zaključak.....	35
8. Literatura.....	37
9. Prilog: anketni upitnik.....	39

1. Uvod

Ruralni prostor u Hrvatskoj predstavlja područja u kojima gospodarski prevladavaju poljoprivredne djelatnosti i šumarstvo. Važnost ruralnog područja ogleda se u činjenici da je više od 90 % teritorija Hrvatske okarakterizirano kao ruralno. Prema novoj urbano-ruralnoj tipologiji u pretežito ruralnim područjima Hrvatske živi 56,7 % stanovništva.¹

Poljoprivreda je i danas najvažnija grana seoske privrede usprkos smanjenju poljoprivrednog stanovništva i smanjenju udjela poljoprivredne djelatnosti u ukupnom gospodarstvu. Ona iskorištava i djeluje na prirodne resurse, tlo i vodotoke, ali se i njezin razvoj uklapa u znatno širi kontekst razvoja i ostalih gospodarskih, uslužnih i društvenih djelatnosti, bez kojih nije moguće privući nove ljude u ta područja. Seljak kroz poljoprivredu održava ruralni prostor.

Ruralna područja Republike Hrvatske bore se s mnogim problemima. Globalni procesi doveli su do transformacije i narušili tradicionalne strukture ruralnih društava. Dakle, osim neposrednog utjecaja obiteljske i lokalne sredine na pojedinca prisutni su i utjecaji iz globalnog društva, odnosno iz urbanih sredina.

Selo, kao prirodno, stambeno, radno, kulturno i drugo društveno okruženje, predstavlja zajedno s obitelji sekundarni okvir u mreži društvenih odnosa i mjesto ispunjenja potreba života i aktivnosti mladih (Žutinić i sur. 2008.). Vanjski faktori povezani s individualnim sklonostima i crtama ličnosti utječu na profesionalne aspiracije mladih i na njihov odnos prema poljoprivredi i selu (Brkić i Kušan 1988.). Napuštanje zajednice kako bi se nastavilo obrazovanje i rad, izgleda kao prirodni put za mlade, ruralne ili urbane (Theodori, 2014.).

Iseljavanje mladih glavna je razvojna prepreka s kojom se suočavaju mnoga sela u Hrvatskoj. Deruralizacija je u uskoj vezi s deagrarizacijom, pogotovo kada je riječ o mladim stanovnicima ruralnog područja. Mladi su, kao najvitalnija skupina stanovnika u selu neophodni za daljnju gospodarsku i reproduktivnu obnovu sela. Njihovom migracijom gubi se radna snaga i gase se obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Ruralna područja karakterizira loša povezanost s većim gradovima, loša infrastruktura, nedostatak zdravstvenih i obrazovnih institucija i sl., što je čest razlog za iseljavanje mladih.

¹ Regionalni razvoj, razvoj sustava naselja, urbani i ruralni razvoj i transformacija prostora, Hrvatski zavod za prostorni razvoj, Zagreb, 2007.

Empirijska istraživanja o migracijskim namjerama mladih pokazuju da njihova odluka o ostanku ili napuštanju ruralne sredine uvelike ovisi o subjektivnoj prosudbi kvalitete životnih uvjeta u naseljima u kojima žive (Žutinić i sur., 2010.). Negativna percepcija o selu i ruralnim zajednicama česti je razlog i dodatni poticaj za odlazak mladih iz ruralnih područja.

Kako mladi u općini Dubrava doživljavaju selo jest problem istraživanja u ovom diplomskom radu. Rad je podijeljen u dva osnovna poglavlja. U prvom, teoretskom djelu rada, dati će se pregled dosadašnjih istraživanja i socio-ekonomske karakteristike općine Dubrava. U drugom poglavlju prikazati će se rezultati anketnog istraživanja provedenog među mladim stanovnicima sela na području općine Dubrava u dobi od 18 do 30 godine života. Na kraju se daje zaključak.

2. Ciljevi rada

Ciljevi rada su:

- ustanoviti kako mladi ocjenjuju kvalitetu životnih uvjeta u svom selu;
- identificirati glavne čimbenike koji potiču mlade na napuštanje sela;
- utvrditi da li se stavovi mladih o prednostima i nedostacima sela razlikuju

Hipoteza rada:

U radu se polazi od pretpostavke da sociodemografska obilježja mladih utječu na njihove stavove o prednostima i nedostacima sela, te da mladi koji su skloniji napuštanju sela iskazuju veće nezadovoljstvo sa životom na selu.

3. Metoda istraživanja

Rad se temelji na rezultatima anketnog istraživanja provedenog na uzorku od 54 stanovnika općine Dubrava u dobi od 18 do 30 godine, a osnovna metoda za prikupljanje podataka bila je on line anketa koja je provedena u lipnju 2017. godine. Uzorak ispitanika je u dobi od 18 do 30 godina iz razloga što je to reproduktivno i radno najvitalnije stanovništvo koje u velikoj mjeri još nije osnovalo obitelj. On line anketa provedena je putem društvenih mreža i elektroničkom poštom. Uzorak se prikupljao metodom snježne grude (snowball) koja se temelji na ciljanom odabiru uskoga kruga ljudi, u ovom slučaju poznanici, koji zatim šire uzorak, upućujući istraživača na druge osobe koje bi mogao ispitati.

U istraživanju se koristio dio pitanja anketnog upitnika iz istraživanja kojeg su proveli Grgić i sur. (2007). Anketni upitnik bio je sastavljen od 23 pitanja s kombinacijom otvorenih i zatvorenih pitanja. Upitnik je bio podijeljen na četiri tematske cjeline. Prvi set pitanja uključivao je socio-demografska obilježja ispitanika. Drugi set pitanja odnosio se na kvalitetu života na selu gdje su ispitanici vrednovali sedam dimenzija kvalitete životnih uvjeta na selu mjerene skalom od 5 do 1 (ocjena 1 = potpuno nezadovoljan/a, ocjena 2 = nezadovoljan/a, ocjena 3 = ni nezadovoljan/a ni zadovoljan/a, ocjena 4 = zadovoljan/a, ocjena 5 = potpuno zadovoljan/a). Treća grupa pitanja odnosi se na prosudbu ispitanika o prednostima i nedostacima života na selu. Obje su kategorije uključivale 10 izjava kojima su ispitanici dodjeljivali ocjene od 1 do 5 kao stupanj slaganja s tom izjavom. Četvrta skupina pitanja odnosi se na razloge napuštanja sela i osobno mišljenje ispitanika o mjerama koje bi trebalo poduzeti da se smanji migracija mladih iz seoske sredine.

Za obradu podataka koristila se deskriptivna statistička analiza i hi^2 -test. Za deskriptivnu analizu izračunate su frekvencije, postoci, srednje vrijednosti i mod kao najfrekventniji odgovor. Vjerojatnost razlika između demografskih obilježja i percepcija o selu utvrdila se pomoću hi^2 -testa.

4. Teorijski okvir i dosadašnji rezultati istraživanja

4.1. Određenje ruralnog prostora

Povijesno gledajući pojam „ruralno“ označavao je nešto što se nalazi „izvan gradskih zidina“ dok s ekonomskog aspekta možemo reći da je „ruralno“ teritorij koji se koristi za primarnu proizvodnju. Također, riječ „ruralno“ može označavati i sredinu koju karakterizira veća zaostalost u odnosu na tehnološki i kulturni razvoj koji je uočljiviji u urbanoj sredini.²

Europska Unija ruralnu Europu prepoznaje kao područje koje se prostire diljem regija različitih država, a obuhvaća područja netaknutog krajobraza te poljoprivrednog i šumskog zemljišta, sela, male gradove i naselja koja okružuju industrijske i regionalne centre. Ipak, u većini zemalja se gustoća naseljenosti područja rabi kao temeljni kriterij za razlikovanje regija prema ruralnosti. Isto vrijedi i za države EU, premda se prag ruralnosti razlikuje od države do države (Pavlov i sur. 2012.).

Najčešći međunarodno priznat kriterij za razlikovanje ruralnih i urbanih područja koristi se definicija OECD-a. Ona se temelji na gustoći naseljenosti stanovništva. Na lokalnoj razini (LAU 1/2 – općine, gradovi u Republici Hrvatskoj), područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika na km². Na regionalnoj razini (NUTS 3 – županije u Republici Hrvatskoj), OECD definira tri skupine područja, ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima:

- pretežito ruralne regije (više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima),
- značajno ruralne regije (15 – 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima) i
- pretežito urbane regije (manje od 15 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

² Rodno osjetljivi program ruralnog razvoja, 2013.

U 2012. godini, skoro 80% hrvatskog kopnenog područja klasificirano je kao pretežno ruralno područje što je znatno više od prosjeka EU-27 gdje je prosjek 51,3%. Točnije, prema Eurostatu urbano/ruralnoj tipologiji, 79,1% Hrvatske kopnene površine je klasificirano kao pretežno ruralno, 19,8% kao mješovito, dok je samo 1,1% (CI-3) područja klasificirano kao pretežno urbano područje kategorizirano po NUTS-3 razini regije. U istoj godini, 56,7% stanovništva živi u pretežno ruralnim područjima opet znatno više od prosjeka EU-27 gdje je taj postotak 22,3%. Za potrebe provedbe PRR 2014. - 2020 i određivanja ruralnog područja na razini programa, od strane neovisnog stručnjaka provedena je posebna studija. U skladu s jednim od predloženih modela, ruralno područje na razini programa definirano je na cijelom području RH osim administrativnih centara četiri grada (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek). Ukupno 3.217.117 stanovnika (75,08% od ukupnog broja stanovnika) i 56.164 km² ruralnog područja (99,24% od ukupnog teritorija) su obuhvaćeni ovom definicijom.³

³ Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.

4.2. Mladi na selu

Mladi su heterogena društvena skupina koju, s jedne strane, obilježava unutarnja socijalna raslojenost sukladna diferenciranosti društva kojem pripadaju a, s druge strane, neke zajedničke karakteristike po kojima se prepoznaju kao zasebna društvena skupina.⁴ Pad broja stanovništva u seoskim područjima često se pripisuje migraciji mladih ljudi, osobito onih s visokim obrazovanjem i izraženijim profesionalnim aspiracijama (Theodori, 2014.).

Prema Nacionalnom programu za mlade, tijekom proteklih pola stoljeća, obilježenog procesima modernizacije, u Hrvatskoj se udio mladih u dobi od 15 do 30 godina smanjio sa 20,6% (2001.) na 18,5% 2011.godine. Slične su se demografske promjene zbivale i u većini drugih europskih društava, a trend starenja stanovništva dodatno čini mlade sve dragocjenijim društvenim resursom (Pavlov i sur. 2012.).

Urbanizacija je dovela do potiskivanja ruralne sredine urbanom zbog širenja gradova i njegova utjecaja na seosku okolinu. Deagrarijacija je zahvatila je gotovo sva ruralna područja. Sklonost deagrarijaciji i snažnoj urbanizaciji zbog industrijskog razvoja i ruralni egzodus stanovništva, uglavnom mladih, rezultirao je depopulacijom sela. S obzirom na zemljopisne regije, najintenzivnija je depopulacija bila zabilježena u Gorskoj Hrvatskoj (Pokos, 2002.). Proces depopulacije imao je za posljedicu napuštanje poljoprivrednih gospodarstava i značajan pad poljoprivredne proizvodnje. Iseljavanjem mladog stanovništva seoska populacija postala je starija, te je nestalo kritične mase inovativnih i poduzetnih ljudi koji bi pokrenuli razvoj sela (takozvani „odljev mozgova“). Tako je značajan postotak (gotovo 85%) hrvatskih ruralnih krajeva zahvaćen izrazitom depopulacijom, a mnogi od njih i izumiranjem stanovništva (Žutinić i Bokan, 2008)⁵. Daljnja depopulacija hrvatskih sela može imati nepovoljne učinke kao što je prekomjerna urbanizacija velikih gradova, neravnomjeran razvoj Hrvatske i nedovoljno iskorištavanje prostornog, proizvodnog i ljudskog resursa (Grgić i sur. 2010.).

O problemima ruralne depopulacije govori se još 1994. godine. Osim naselja uz same granice Zagreba, sva ostala naselja intenzivno gube stanovništvo, smanjujući u mnogima broj stanovnika ispod bilo kakve mogućnosti demografske samoobnove. Stanovništvo gube i mala lokalna središta - seoska naselja pogođena depopulacijom u napadnoj su fazi dekompozicije.

⁴ Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine

⁵ Parafraziran tekst i prijevod Žutinić, Bokan: Village –Free Choice or Destiny for the Rural Youth (a study on the rural community in Vodinci), Sociologija i prostor 46 (2008) 180 (2), str.143-160

U njima nema mladih, obrazovanih i stručno kvalificiranih ljudi na koje bi se mogao osloniti društveno-gospodarski razvitak, prevladavaju stariji poljoprivrednici, malo je prihoda od izvan poljoprivrednih djelatnosti (Štambuk, 1994.).

Mladi se više ne žele baviti poljoprivredom. Razlog za to je više fizičkog rada nego u drugim djelatnostima, manji je dohodak, ovisnost o prirodi i brojni drugi čimbenici. Selo je mjesto s manje kulturnih i obrazovanih sadržaja, lošija je infrastruktura, nedostaje zdravstvenih ustanova. Nedostatni sadržaji najčešće se spominju kao razlog za nezadovoljstvo mladog stanovništva i dodatan razlog za napuštanje sela (Žutinić i sur. 2008.). Zbog svih tih potisnih faktora mladi ljudi migriraju u veće gradove ili u druge države. Teže za boljim životnim standardom, boljim poslom kako bi sebi i djeci omogućili što bolji i kvalitetniji život.

Ljudi selo smatraju idealnim mjestom za odmor, ali ne i za život i upravo tu leži problem, ne samo društveni nego i ekonomski. Selo gubi znatan dio stanovništva s povećanim životnim aspiracijama koje se ne mogu ostvariti životom na selu (Hodžić 2002.). Mladi ljudi su posebno izloženi različitim oblicima mobilnosti, a prije svega profesionalnoj i obrazovnoj. Na europskoj razini stručnjaci primjećuju da sve veći broj mladih ljudi želi posjećivati strane zemlje, studirati ili raditi u inozemstvu te da je već uvelike na snazi transnacionalna cirkulacija mladih dobro obrazovanih stručnjaka i stručnjakinja (Buković, 2010.).

Poljoprivredna djelatnost je najviše vezana za selo, a budući da mladi sve više napuštaju ta područja, budućnost poljoprivredne proizvodnje je upitna. U suvremenoj socijalnoj strukturi hrvatskog sela sasvim dominiraju nepoljoprivrednici, pa stoga valja napustiti već uvriježenu sintagmu industrijskog društva „selo i poljoprivreda“ (Hodžić 2002.). Prema Žutinić i sur. (2008.), u suvremenoj generaciji seoske mladeži, mlade osobe koje su vlastitom voljom izabrale rad na farmi su rijetke. Deagrarizacija je proizvela višestruke posljedice u selu i poljoprivredi, razorila je demografsku strukturu, stvorila socijalne probleme među nekim kategorijama seoskog stanovništva, i usložila socioprofesionalnu strukturu sela. Prostorno regrupiranje stanovništva dovelo je mnoga sela u nepovoljan položaj spram drugih sela s razvojnim izgledima.

Zbog mogućnosti ekstrazarade, stanovnici koji žive na obiteljskim gospodarstvima pridaju sve manju pozornost poljoprivrednoj proizvodnji te se sve veći broj individualnih gospodarstava gasi kao proizvodne jedinice (Puljiz 2002.).

4.3. Dosadašnja istraživanja o migracijskim namjerama mladih

Iseljavanje mladih iz sela zbog svoje složenosti i negativnih posljedica na vitalnost ruralnih zajednica, predmet je istraživanja brojnih empirijskih studija koje su najčešće usredotočene na razloge i motive zbog kojih mladi migriraju (Žutinić i sur. 2010.).

Migracijske tendencije mladih vezane su uz nemogućnost ostvarenja profesionalnih i obrazovnih aspiracija, a manje uz psihološku atraktivnost velikih gradova (Dilić i Edhem, 1975.). Prema Jentsch i Shucksmith (2004.) pripadnost u društvu ovisi o četiri sustava društvene uključenosti: građanske integracije (kao ravnopravni, osnaženi građanin u demokratskom sustavu, s osjećajem pristupa političarima i centrima političke moći), ekonomsku integraciju (imati posao, imati ekonomsku ulogu i biti u mogućnosti stvoriti vlastiti novac), društvene integracije (biti u mogućnosti pristupiti socijalnim uslugama od strane države) i interpersonalne integracije (druženja i moralne podrške od strane obitelji, prijatelja i susjeda).

Znanstvenim radom „Mladi između želja i mogućnosti“ Instituta za društvena istraživanja iz Zagreba, dobiveni su rezultati o namjerama odlaska mladih iz ruralnog područja Zagrebačke županije. Rezultati ukazuju da malo manje od dvije trećine mladih u Zagrebačkoj županiji ne namjerava u budućnosti napustiti mjesto u kojem žive. Na drugoj su strani nezadovoljni ispitanici koji bi najradije preselili u neko privlačnije mjesto u istoj regiji te u neku drugu hrvatsku regiju, a u gotovo desetini slučajeva, u drugu državu. U pogledu želje za odlaskom u inozemstvo ustanovljeno je da bi gotovo trećina mladih željela određeno vrijeme raditi i živjeti u drugoj zemlji, a skoro petina bi rado zauvijek napustila Hrvatsku. Ipak, postotak onih koji o tome nisu ni razmišljali relativno je visok, a četvrtina ne bi nikada željela živjeti u inozemstvu. U usporedbi s rezultatima istraživanja mladih Hrvatske provedenog dvije godine ranije, mladi iz Zagrebačke županije manje su skloni trajnom preseljenju u inozemstvo, što je svakako pozitivan trend (Ilišin, 2006.).

Rezultati anketnog istraživanja provedenog među mladim stanovnicima sela u dobi od 25 do 45 godina na uzorku od 941 stanovnika u prosincu 2006. i siječnju 2007. godine pokazuju da 19,6 % ispitanika namjerava u doglednoj budućnosti napustiti selo (Žutinić i sur. 2010.). Statistički gledano postotak mladih koji namjeravaju napustiti selo nije velik, ali s obzirom da se radi o skupini stanovništva koja je radno i reproduktivno najvitalnija, njihovim bi se iseljenjem produbila ionako neizvjesna demografska i gospodarska perspektiva mnogih sela.

Prema Žutinić i sur. (2010.) svaki peti stanovnik hrvatskog sela u dobi od 25 do 45 godina razmišlja o preseljenju. Trećina (32,4%) njih kao poželjno odredište navodi veće gradove u Hrvatskoj, 2,7 % planira emigrirati u zapadnoeuropske države, 2,1 % u neko od općinskih središta, a najveći dio (62,8%) još ne zna možebitno odredište preseljenja.

Odluka o tome hoće li ostati ili napustiti svoju zajednicu znatno utječe na percepciju ispitanika o kvaliteti života u zajednici (Grgić i sur. 2010.). Osnovni problem mladih na selu je nedostupnost, prije svega, željenog radnog mjesta, zdravstvenih i obrazovnih institucija. Bitne poteškoće ruralnog života povezane su s gospodarskim pitanjima kao što su nemogućnost zapošljavanja, odabir ograničene profesije, niži dohodak u usporedbi s urbanim područjima. Situacija je dodatno pogoršana lošim ekonomskim položajem poljoprivrede, što se jasno odražava u vrlo izraženom pesimizmu aktivnih poljoprivrednika (Grgić i sur. 2010.).

Kako bi se što više smanjila migracija mladih iz ruralnih sredina, danas postoje mnoge politike i mjere. Cilj državne uprave je unapređenje aktivnosti raznih aktera koji, svojim djelokrugom i nadležnostima, pridonose zadovoljavanju potreba mladih i podizanju kvalitete njihova života sa svrhom njihove optimalne društvene integracije. Prema Bukoviću (2010.) to je integrirani pristup koji obuhvaća širok broj važnih pitanja za mlade od socijalne politike, preko obrazovanja, do slobodnog vremena i mobilnosti. U zagovaranju provedbe i podizanju standarda kvalitete za mlade sudjeluju brojni akteri. Među te aktere svakako uključujemo javne institucije (državne, gradske i županijske urede koji su u potpunosti ili djelomično zaduženi za mlade), obrazovne institucije (škole, visokoškolske institucije) te organizacije mladih i za mlade, koje razvijaju specifičnu ekspertizu te su pritom logičan partner vlastima. Europska unija izuzetno puno napora ulaže u promociju načela supsidijarnosti prema kojem poslove iz javne nadležnosti treba obaviti ona javna vlast koja je najbliža građanima. Logično je pretpostaviti kako bi primjena tog načela trebala, prije svega, doprinijeti jačanju uloge i pozicije lokalnih vlasti (Buković 2010.).

Kao što je već prije navedeno razlozi migracije mladih usko su povezani sa percepcijom kvalitete života u selu. Ruralna su područja vidno slabija u odnosu na urbana u pogledu osnovnih institucija, radnih mjesta, dostupnosti hrane i usluga. Trend migracije mladih u grad leži upravo u gore navedenim čimbenicima koje im grad može pružiti. Taj je trend gospodarske nejednakosti prisutan i u drugim državama. Npr. u usporedbi Njemačke s drugim europskim zemljama regionalne razlike su relativno male, ali unutar Njemačke razlike su itekako osjetne. Kao i u Hrvatskoj, u nekim regijama istočne Njemačke značajan je nedostatak infrastrukture. U perifernim regijama nije prisutna samo ekonomska slabost nego i društvena i kulturna. Izuzetno su tražene folklorne kulturne večeri, regionalna kuhinja, umjetnost i obrt kao pomagala za socijalnu integraciju s ciljem poticanja regionalne svijesti i osjećaja pripadnosti. U selu je društvena struktura postala asimilirana onoj u gradu, a veće razlike izražene su na većoj udaljenosti od velikih gradova (Spellerberg i sur. 2014.). Nezaposlenost je koncentrirana u strukturno slabijim perifernim područjima istočne Njemačke tako da ne čudi iseljavanje mladih i obrazovanih na zapad.

Jedan od glavnih razloga iseljavanja mladih iz sela leži u različitosti životnog standarda između sela i grada. No, situacija je takva i u drugim državama Europske unije. Kako navodi Spellerberg i sur. (2014.) Mađarska i Nizozemska su zemlje koje pokazuju visoku razinu regionalnih divergencija. Austriju također karakterizira visok stupanj nejednakosti, dok skandinavske zemlje, s druge strane, pokazuju uravnotežen odnos kada je u pitanju kvaliteta života na regionalnoj razini. Švedska i Finska su u neutralnoj zoni, gdje su regionalne razlike minimalne. U Norveškoj i Danskoj razlike su nešto jače izražene.

5. Socio - demografske i ekonomske karakteristike općine Dubrava

Naselje Dubrava danas je općinsko središte, kao što je to i bila do 1963. godine sa nešto manje od 5 500 stanovnika. Teritorijalno i administrativno pripada Zagrebačkoj županiji na granici Moslavine i Prigorja, a susjedna mjesta su Vrbovec, Čazma, Ivanić Grad i Bjelovar. Općini Dubravi teritorijalno pripada 26 sela, a to su Bađinec, Brezje, Donji Marinkovac, Donji Vukšinač, Dubravski Markovac, Gornji Marinkovac, Gornji Vukšinač, Grabec, Habjanovac, Koritna, Kostanj, Kundevac, Ladina, Mostari, Nova Kapela, Novaki, Paruževac, Pehardovac, Podlužan, Radulec, Stara Kapela, Svinjarec, Zetkan, Zgališće, Zvekovac i Žukovec. Dubrava je izrazito poljoprivredno stočarski kraj, a najzastupljenije je svinjogojstvo i govedarstvo. Osim toga razvijeno je voćarstvo i povrtlarstvo.

Na području općine Dubrava ima ukupno 5.245 stanovnika, od toga je 607 stanovnika u dobi od 20-30 godina. U samom središtu općine Dubrava ima ukupno 1.298 stanovnika od čega je 173 stanovnika dobne skupine od 20-30 godina (DZS, 2011). Najviše stanovnika u toj dobnoj skupini je iz mjesta Dubravski Markovac, Grabec, Koritna, Nova i Stara Kapela i Podlužan. Radno aktivnog stanovništva u općini Dubrava ima 1042, od toga su zaposlene 872 osobe, dok je 170 nezaposleno. Prema prethodno navedenim podacima, stopa nezaposlenosti iznosi 16,3 % (2016.) i najmanja je u posljednjih pet godina.⁶

Na području općine posluju uglavnom male tvrtke, obrtnici, poljoprivredna gospodarstva, a u najvećem broju ima malih seoskih obiteljskih gospodarstava. Ukupno je registrirano 40 poslovnih subjekata u kojima je zaposleno oko 700 radnika. Najveće tvrtke na području općine koje zapošljavaju oko 70 posto od ukupnog broja zaposlenih su Gramip d.o.o., Sablić d.o.o., Mlinoprom i Poljostroj.

Po broju registriranih obrtnika općina Dubrava je sa 146 obrtnika proizvodnih i uslužnih djelatnosti jedna od “jačih” obrtničkih općina u Zagrebačkoj županiji, a u sektoru poljoprivrede organizirano je jedno veće poljoprivredno gospodarstvo koje raspolaže sa stotinjak muznih krava te jedno veće privatno ribnjačarstvo sa godišnjom proizvodnjom oko 400 tona svih vrsta slatkovodne ribe.

⁶ Podaci dobiveni iz: <http://demo.croracun.hr/>

U Dubravi djeluje samo jedno kulturno-umjetničko društvo, “Frankopan”. Okuplja mlade i njeguje tradiciju plesova i pjesama svojeg zavičaja, ali i cijele sjeverozapadne i istočne Hrvatske.

Slika 1. Kulturno-umjetničko društvo, “Frankopan”

Izvor: <http://www.opcina-dubrava.hr/galerija-slika/nggallery/opcina-dubrava/opcina-dubrava>

Kulturna zbivanja se održavaju i u “Štaglju” u selu Kostanj. Tamo se okupljaju glumci, glazbeni umjetnici, operni pjevači te izvode predstave nekoliko puta godišnje.

Dubrava se prvi puta spominje u ispravi ostrogonskog kralja Felicijana kojom on svjedoči da je ugarski kralj Ladislav 1093. godine osnovao Zagrebačku biskupiju i njoj poklonio posjed Dubravu. Bio je to od tada biskupski grad koji su opasali zidinama te podigli u njemu kaštel gdje su često nalazili sigurno utočište od Turaka. U Dubravi je 6. siječnja 1527. Ivan Zapolja izabran za hrvatskoga kralja, a tu je povremeno stolovao i Hrvatski Sabor. Crkva Sv. Margarete spominje se još u 13. stoljeću. Razrušena je u napadima Turaka, a Dubravci su uspjeli donekle obraniti Dubravu te je u znak sjećanja na te bitke crkva obojena u crveno kao simbol prolivene krvi Turaka. Bedem je imao 9 kula i 4 izlaza iz grada koji su bili okrenuti prema stranama svijeta. Danas se vide samo ostatci koji govore o dalekoj i krvavoj prošlosti Dubrave.

Na području općine nalaze se dječji vrtić u Dubravi te osnovna škola sa područnim školama u Kapeli, Bolču i Farkaševcu. Područna škola u Kapeli ima organiziranu nastavu do četvrtog razreda osnovne škole nakon čega se djeca šalju u Dubravu u školu, a područna škola u Bolču nakon četvrtog razreda djecu šalje u Farkaševac gdje je organizirana nastava do osmog razreda osnovne škole.

Slika 2. Osnovna škola Dubrava

Izvor: <http://www.opcina-dubrava.hr/kultura-i-obrazovanje/>

U Dubravi djeluje nekoliko udruga od kojih je najbrojnija Vatrogasna zajednica općine Dubrava u čijem sastavu djeluje 8 dobrovoljnih vatrogasnih društava i to DVD Dubrava (centralno društvo i najbolje opremljeno, osnovano 1893.g), DVD Zvekovac, DVD Mostari (osnovano 1892.g), DVD Paruževac, DVD Podlužan, DVD Koritna, DVD Vukšinc, DVD Nova Kapela. Zatim jedinstvena udruga u Hrvatskoj "Udruga ljubitelja piva" i nekoliko lovačkih udruga. Aktivno djeluje i Udruga žena općine Dubrava.

Od slobodnih aktivnosti mladima su dostupni razni sportovi u sastavu Športske zajednice općine Dubrava, a pretežno je to nogomet, rukomet, odbojka i streličarstvo. Osim toga, Dubravom i pripadajućim selima se proteže biciklistička ruta kojom, vozeći se, možete upoznati guste hrastove šume po kojima je općina i dobila svoje ime.

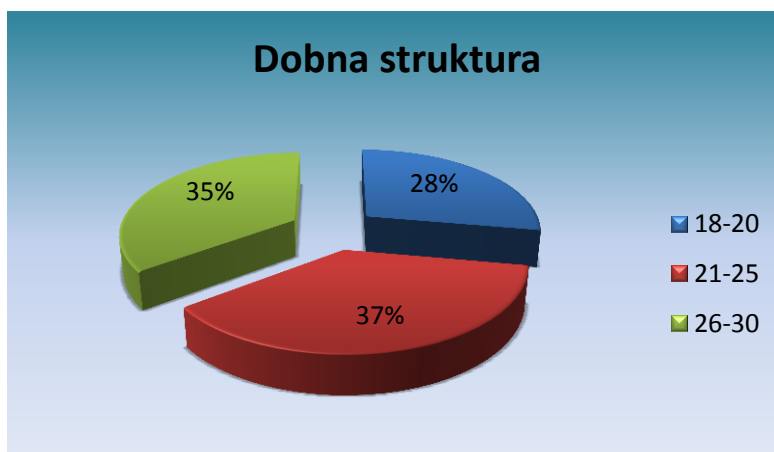
Općina sudjeluje u mnogim projektima kojima nastoji poboljšati trenutni standard stanovništva. Primjer toga je Regionalni-vodoopskrbni sustav „Zagreb-istok“. Općina je u ovom projektu partner Zagrebačkoj županiji, a njegovom realizacijom će svaki stanovnik imati mogućnost priključiti se na javni vodovod. Trenutno na području Dubrave ima oko 13.000 metara vodovodne mreže i svega 109 korisnika. Općini pomažu u realizaciji projekata Ministarstvo regionalnog razvoja, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Zagrebačka županija i druge institucije. Zajedno sa Županijom, Općina sudjeluje i u projektu modernizacije javne rasvjete. Iz Europskog fonda za ruralni razvoj Općina planira povući sredstva za gradnju kanalizacije i pročišćivača otpadnih voda, a intenzivno priprema i projektnu dokumentaciju za rekonstrukciju društvenih domova koje planira obnoviti sredstvima Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske.

6. Rezultati anketnog istraživanja

U nastavku rada biti će prikazani zbirni rezultati provedenog istraživanja među mladim stanovnicima sela (u dobi 18 – 30 godina) s područja općine Dubrava. Ispitane su 54 osobe.

6.1. Uzorak i osnovni podaci o ispitanicima

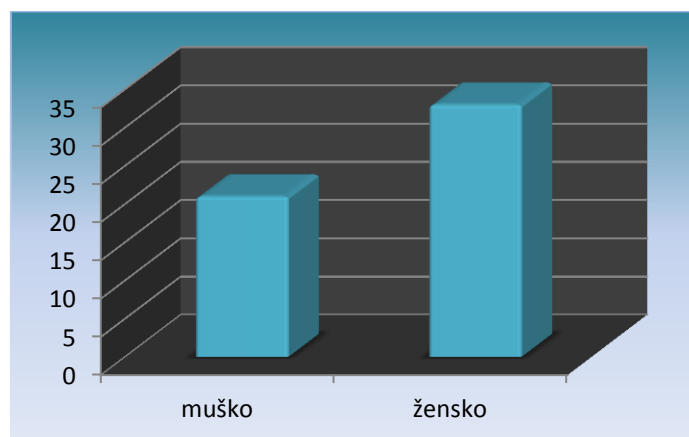
U provedenom istraživanju na uzorku od 54 osobe zastupljene su sve dobne skupine mladih od 18 do 30 godina. Prema dobnoj strukturi najviše je ispitanika koji imaju između 21 i 25 godina (37 %).

Grafikon 1. Dobna struktura ispitanika

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Od ukupnog broja ispitanika 61, 1% je žena, a 38, 9 % je muškaraca.

Grafikon 2. Ispitanici prema spolu

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Analizom bračnog statusa ispitanika vidljivo je najviše zastupljena kategorija „neoženjen/neudana“, 72,2 % ispitanika. U braku je 14,8 % ispitanika, a 11,1 % je u nevjenčanoj zajednici. Najmanji je broj rastavljenih te on iznosi 1,9 %. Mladi danas ulaze u brak u kasnijoj dobi, pa i ne čudi ovakav ne srazmjer u pogledu bračnog statusa.

Mladi na području općine Dubrava kao i većina mladih prati trend kasnog osamostaljenja od roditelja, što pokazuje činjenica da 75,9 % ispitanika živi s roditeljima u njihovoj kući. Ovi podaci potvrđuju uobičajene teze o „produljenoj mladosti“ (kasnijem osamostaljenju) i kao takvi ne iznenađuju. Najmanje je ispitanika kao mjesto stanovanja navelo da su podstanari, u ukupnom zbroju svega 5,6 %. U vlastitoj ili supružnikovoj kući živi svega 18,5 % ispitanika.

Analizom obrazovne strukture vidljivo je najveći broj ispitanika završio srednju školu (64,8 %), višu ili visoku školu je završilo 27,8 % ispitanika, a svega 7,4 % ima završen magisterij ili doktorat. Ovakva obrazovna struktura ispitanika povezana je s nemogućnosti mladih da svoje obrazovanje nastave u ruralnoj sredini, već je za to potreban odlazak u neki od većih gradova. Nemogućnost obrazovanja jedan je od najčešćih razloga migracije mladih iz sela.

Od ukupnog broja ispitanih osoba 24,1 % doselio se iz drugog sela. Većinom su to žene koje su se udale u susjedno selo. Prema broju kućanstva najzastupljenije su četveročlane i peteročlane obitelji.

Sljedeća tablica prikazuje radni status ispitanika. Najviše je zaposlenih osoba, te njihov broj nadmašuje skupinu nezaposlenih, studenata i učenika u ukupnom iznosu.

Tablica 1. Radni status ispitanika

		f	%
Radni status	zaposlen	31	57,4
	nezaposlen	10	18,5
	ostalo (studenti, učenici)	13	24,1
	Ukupno	54	100

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Proces deagrarijacije zahvatio je i ovo ruralno područje što dokazuje činjenica da je od ukupnog broja zaposlenih osoba svega 19,4 % zaposleno u primarnom sektoru. Ispitanici su u najvećoj mjeri zaposleni u tercijarnom sektoru (32,3 %), sekundarnom (32,3 %) i kvartarnom (16,1 %) sektoru. Zanimljiva je informacija da 38,7 % zaposlenih svakodnevno na posao putuje više od 10 kilometara, a postotak onih koji putuju preko 50 kilometara iznosi 35,5 %. Naime, činjenica da radna snaga pokazuje visoku razinu mobilnosti izuzetno je važna za adekvatno funkcioniranje tržišta radne snage koje u tom slučaju ide tamo gdje za njom postoji potražnja (Bačić, 2009.). Naime, mladi smatraju da se „nekada moglo živjeti od poljoprivrede“, a danas se ne može, stoga ne čudi da su spremni svakodnevno putovati više od 50 kilometara na posao.

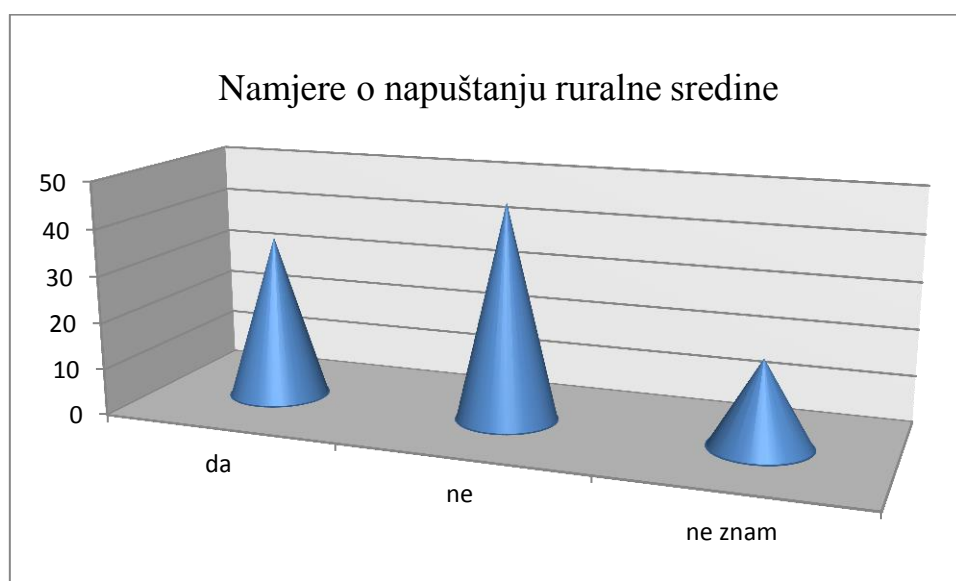
Provedenim istraživanjem na području općine Dubrava došlo se do saznanja da poljoprivredno zemljište posjeduje 70,4 % ispitanika. Da poljoprivredni potencijal nije dovoljno iskorišten vidljivo je u činjenici da se samo 16,7 % ispitanika bavi poljoprivrednom proizvodnjom i prodaje svoje proizvode. Prema Brkić i Kušan (1988.) pitanje ugleda poljoprivrednog zanimanja u tijesnoj je vezi s profesionalnim aspiracijama mladih u selu i jedan od osnovnih razloga njihove neprilagođenosti svome socio-profesionalnom statusu. Prema autorima poljoprivredno zanimanje, naročito ono na seljačkom posjedu, nalazi se na dnu ljestvice cijenjenih zanimanja u općedruštvenim razmjerima (Brkić i Kušan 1988.).

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju povećane su mogućnosti financijske pomoći mladim poljoprivrednicima. Osim toga, razne su politike usmjerene upravo prema mladima kako bi im se omogućilo bavljenje poljoprivredom i ostanak na selu. Mladi poljoprivredu smatraju nepoželjnom djelatnosti, to dokazuje činjenica da 38,7 % zaposlenih svakodnevno na posao putuje više od 10 kilometara dok im osnovni resurs (zemlja) za proizvodnju stoji neiskorišten.

Mladi u selu, gotovo svi, žele neko profesionalno zanimanje. Oni žele ostvariti viši društveni položaj, steći više materijalnih dobara i poboljšati svoje životne izgled u odnosu na svoje roditelje. Gotovo polovica ispitanika (42,9 %) reklo je da im je sve teže izboriti se na tržištu i živjeti od rada na selu. Nedostaje li edukacije mladima o potporama i programima koje država i Europska unija nude moglo bi biti tema sljedećeg istraživanja.

6.2. Razlozi napuštanja sela

U ovoj skupini pitanja prije svega željelo se saznati u kojoj mjeri mladi iz ruralnih sredina razmišljaju o napuštanju sela kao mjesta života. Rezultati su pokazali da bi svoje selo napustilo 35,2 % mladih osoba. S druge strane 46,3 % ne bi napustilo selo kao mjesto života, a 18,5 % ne zna bi li napustili svoju ruralnu zajednicu. Iako uzorak nije reprezentativan, ovi podaci ukazuju da razmjerno veliki udio mladih ove općine razmišlja o odlasku, što može doprinijeti devitalizaciji ovoga područja.

Grafikon 3. Namjere o napuštanju ruralne sredine

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Kao poželjno mjesto preseljenja 38,9 % ispitanika navodi veće gradove u Hrvatskoj, 27,8 % ispitanika želi otići u inozemstvo, 16,7 % ispitanika ne zna određeno mjesto preseljenja. Mjesto u kojem radi 11,1 % ispitanika je navelo kao poželjno mjesto preseljenja, dok je 5,6 % navelo kao poželjno mjesto preseljenja drugo selo.

Kao glavni razlog odlaska 31,5 % navelo je nezaposlenost. U drugoj skupini najčešći razlozi napuštanja ruralne sredine su posao, fakultet i udaja. Da će im grad pružiti bolji životni standard smatra 7,4 % ispitanika.

6.3. Percepcije kvalitete života na selu

Vrlo je važno ispitati zadovoljstvo mladih životom u svojim ruralnim sredinama jer ono utječe na odluku o odlasku ili ostanku na selu. U ovom dijelu rada prikazati će se rezultati istraživanja koji se odnose na zadovoljstvo mladih međuljudskim odnosima, odnosno odnosa sa susjedima te ponudom sadržaja i infrastrukture koji su bitni za kvalitetu njihova života⁷.

Na pitanje „Kakav je prema Vašem mišljenju bio život u Vašem selu prije u odnosu na danas?“ 50 % ispitanika odgovorilo je da je bio bolji, dok je ostalih 50% podijeljeno među odgovorima „lošiji“, „ništa se nije promijenilo“ i „ne znam“. U objašnjenju odgovora na prethodno pitanje 42,9 % odgovorilo je da im je sve teže izboriti se na tržištu i živjeti od rada na selu. S druge strane, 14, 3% ispitanika smatra da su modernizacija i tehnološki napredak uvelike olakšali rad poljoprivrednika.

Društveni život na selu uvelike se promijenio u odnosu na prijašnja vremena kada su ljudi više međusobno surađivali i uzajamno si pomagali. To pokazuje i činjenica da je 25 % ispitanika reklo da je društveni život na selu bio bolji u odnosu na danas. Međusobni odnosi sa susjedima ispitani su izjavama kojima su ispitanici dodijelili stupanj slaganja s navedenom izjavom. U tablici 2. prikazani su rezultati podijeljeni na osobe koje izražavaju namjeru o napuštanju sela, one koje nemaju namjeru napustiti selo i one koji ne znaju. Osobe koje nemaju namjeru napustiti selo u velikoj se mjeri slažu s navedenim izjavama koje su pozitivnog karaktera. Osobe sklonije napuštanju sela bile su malo strože prilikom ocjenjivanja pojedinih izjava. Sve tri promatrane skupine ispitanika najlošije su ocijenile izjavu „Susjedi u naselju si međusobno pomažu“ pa se kao zaključak može navesti da međusobna interakcija u susjedstvu slabi.

⁷ Znanstvena literatura ovakvu analizu poznaje pod nazivom analiza socijalnih mreža. Socijalne mreže omogućuju stvaranje socijalnog kapitala koji se očituje u uzajamnom društvenom djelovanju, reciprocitetu i suradnji te obuhvaćaju sve odnose pojedinaca: obiteljske, prijateljske i stručne. Primarne socijalne mreže odnose se na ukupnost socijalnih odnosa pojedinaca u njihovom životu, osobnoj sredini koju čine prijatelji, obitelj, poznanici i slično. Sekundarne mreže se odnose na šire sustave u životu pojedinca. Tako one, primjerice, obuhvaćaju tvornice, škole, dječji vrtić, sud, sustav javnog prijevoza i slično. Tercijarne mreže se često nazivaju i intermedijarnim te obuhvaćaju, na primjer, grupe za samopomoć i nevladine organizacije (Bouillet, 2006.)

Tablica 2. Međususjedski odnosi

			Namjeravaju otići	Namjeravaju ostati	Ne znaju	hi ²
Odnosi sa susjedima su dobri.	slažem se	N	13	20	4	0,297
		%	35,1%	54,1%	10,8%	
	djelomično se slažem	N	4	5	5	
		%	28,6%	35,7%	35,7%	
	ne slažem se	N	1	1	1	
		%	33,3%	33,3%	33,3%	
Susjedi u naselju si međusobno pomažu.	slažem se	N	4	11	2	0,264
		%	23,5%	64,7%	11,8%	
	djelomično se slažem	N	10	13	6	
		%	34,5%	44,8%	20,7%	
	ne slažem se	N	4	2	2	
		%	50,0%	25,0%	25,0%	
Imam povjerenje u svoje susjede.	slažem se	N	8	8	4	1,293
		%	40,0%	40,0%	20,0%	
	djelomično se slažem	N	8	18	5	
		%	25,8%	58,1%	16,1%	
	ne slažem se	N	2	0	1	
		%	66,7%	0,0%	33,3%	
Nemam nikakvih problema sa susjedima.	slažem se	N	12	17	6	0,183
		%	34,3%	48,6%	17,1%	
	djelomično se slažem	N	6	8	3	
		%	35,3%	47,1%	17,6%	
	ne slažem se	N	0	1	1	
		%	0,0%	50,0%	50,0%	

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Namirnice za život 70,4 % ispitanika kupuje u obližnjem gradu što je i razumljivo s obzirom na relativnu blizinu grada Vrbovca, Čazme, Ivanić Grada i Bjelovara. Trgovina mješovite robe u općini Dubrava ima nekoliko, a njihovim proizvodima se opskrbljuje 44,4 % ispitanika. Pokretna trgovina i trgovina u susjednom selom najmanje su zastupljene, a mogući razlog tome su visoke cijene u odnosu na neke veće trgovine.

Percepcija kvalitete života na selu iznimno je važna i utječe na odluku o odlasku iz sela. Kako bi se što bolje procijenila kvaliteta života na selu ispitanicima su bile ponuđene izjave koje su oni trebali ocijeniti sukladno svojim zadovoljstvom. Ocjena 1 sukladna je izjavi „potpuno nezadovoljan/a“, a ocjena 5 „potpuno zadovoljan/a“. Neke od mogućih odrednica kvalitete života na selu kao što je prometna povezanost s općinskim središtem, uredenost javnih površina (parkovi, nogostupi, igrališta) ocijenjene su najčešće ocjenom 3 - „ni nezadovoljan/a ni zadovoljan/a“.

Zdravstvene usluge (ambulanta, ljekarna, patronažna zdravstvena služba i sl.) ocijenjene su najčešće ocjenom 4 - „zadovoljan/a“. S druge strane, kulturnim događanjima i mogućnošću zapošljavanja na selu i bližoj okolini ispitanici su u najvećoj mjeri nezadovoljni.

Iako nisu utvrđene statistički značajne razlike prilikom ocjenjivanja pojedinih kriterija koji utječu na kvalitetu života u ruralnoj sredini između ispitanika koji namjeravaju napustiti selo i onih koji ne namjeravaju, vidljivo je da su ispitanici koji namjeravaju napustiti selo bili kritičniji u ocjeni navedenih indikatora životnih uvjeta (Tablica 3 i 4). Odnosno, ispitanici koji namjeravaju napustiti selo više su ukazivali na lošu kvalitetu života na selu od onih koji ne razmišljaju o odlasku.

Tablica 3. Ocjene kvalitete životnih uvjeta u selu

Indikatori kvalitete životnih uvjeta	Ocjene		Preferiraju odlazak	Preferiraju ostanak	Ne znaju	hi ²	p
Prometna povezanost s općinskim središtem i obližnjim naseljima	1+2	N	6	7	4	1,269	0,867
		%	35,3%	41,2%	23,5%		
	3	N	6	7	3		
		%	37,5%	43,8%	18,8%		
	4+5	N	6	12	3		
		%	28,6%	57,1%	14,3%		
Zdravstvene usluge (ambulanta, ljekarna, patронаžna zdravstvena služba i sl.	1+2	N	4	6	3	0,971	0,914
		%	30,8%	46,2%	23,1%		
	3	N	6	6	3		
		%	40,0%	40,0%	20,0%		
	4+5	N	8	14	4		
		%	30,8%	53,8%	15,4%		
Uređenost javnih površina (parkovi, nogostupi, igrališta)	1+2	N	8	10	3	6,058	0,195
		%	38,1%	47,6%	14,3%		
	3	N	4	6	6		
		%	25,0%	37,5%	37,5%		
	4+5	N	6	10	1		
		%	35,3%	58,8%	5,9%		
Socijalne usluge (jaslice, dječji vrtići, domovi za starije)	1+2	N	8	6	1	8,596	0,072
		%	53,3%	40,0%	6,7%		
	3	N	5	8	7		
		%	25,0%	40,0%	35,0%		
	4+5	N	5	12	2		
		%	26,3%	63,2%	10,5%		
Komunalna infrastruktura (vodovod, plin, telefon, internet, odvoz smeća)	1+2	N	7	10	3	1,252	0,870
		%	35,0%	50,0%	15,0%		
	3	N	6	8	5		
		%	31,6%	42,1%	26,3%		
	4+5	N	5	8	2		
		%	33,3%	53,3%	13,3%		
Kulturna događanja na selu	1+2	N	17	19	5	8,375	0,079
		%	41,5%	46,3%	12,2%		
	3	N	1	4	4		
		%	11,1%	44,4%	44,4%		
	4+5	N	0	3	1		
		%	0,0%	75,0%	25,0%		
Mogućnost zapošljavanja na selu, u bližjoj okolini	1+2	N	16	20	9	2,404	0,662
		%	35,6%	44,4%	20,0%		
	3	N	1	5	1		
		%	14,3%	71,4%	14,3%		
	4+5	N	1	1	0		
		%	50,0%	50,0%	0,0%		

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

6.4. Prednosti i nedostaci života na selu

Jedan od ciljeva istraživanja bio je otkriti što mladi iz ruralnih sredina smatraju prednostima, a što nedostacima života na selu. U tu svrhu sastavljen je podjednaki broj izjava koje su karakterizirale prednosti i nedostatke. Svako od navedenih izjava ispitanici su dodijelili ocjenu (od 1 do 5) sukladno stupnju slaganja s tom izjavom. Klasifikacija ocjena bila je: ocjena 1 = uopće se ne slažem, ocjena 2 = uglavnom se ne slažem, ocjena 3 = ne mogu se odlučiti, ocjena 4 = uglavnom se slažem i ocjena 5 = potpuno se slažem. Prednostima života na selu ispitanici smatraju život u prirodnom okruženju, manje onečišćenje u odnosu na grad, sigurnost ljudi, očuvanje tradicije i običaja, manje gužve i zdravija prehrana.

Izjave „na selu su čvršće obiteljske veze“, „izloženi smo manjem stresu nego ljudi u gradu“ i „troškovi života na selu niži su nego u gradu“ najviše su dobile ocjenu 3 što pokazuje neodlučnost u ocjenjivanju tih izjava. Činjenica je da ih ispitanici ne smatraju prednostima.

Jasnu sliku o situaciji na selu govore i odgovori na izjavu „Na selu je manje kriminala, alkoholizma“ s kojom se ispitanici uglavnom ne slažu.

Nedostaci života na selu s kojima se ispitanici u velikoj mjeri slažu su:

- Selo je siromašnije zabavnim i kulturnim sadržajima
- Na selu je više fizičkog rada
- Ljudi na selu imaju manje vremena za odmor
- Na selu su manje mogućnosti za školovanje i profesionalno usavršavanje
- Mogućnost za zaradu na selu je manja nego u gradu
- Komunalna opremljenost (voda, plin...) je lošija nego u gradu
- Veća je prometna izoliranost sela

Sa izjavom „Stambeni prostori na selu lošije su uređeni i slabije opremljeni“ mladi iz ruralnih sredina uglavnom se ne slažu.

Tablica 4. Prednosti života na selu

	Mean	Mode
Život u prirodnom okružju	3,65	4
Selo je manje onečišćeno u odnosu na grad	3,48	4
Sigurnost ljudi na selu je veća u odnosu na grad	3,26	4
Selo čuva tradiciju i običaje	3,06	4
Na selu su manje gužve	3,59	4
Zdravija prehrana	3,50	4
Na selu su čvršće obiteljske veze	3,00	4
Na selu je manje kriminala, alkoholizma	2,43	1
Izloženi smo manjem stresu nego ljudi u gradu	2,57	1
Troškovi života na selu niži su nego u gradu	2,94	4

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Tablica 5. Nedostaci života na selu

	Mean	Mode
Selo je siromašnije zabavnim i kulturnim sadržajima	3,57	4
Na selu je više fizičkog rada	3,43	4
Ljudi na selu imaju manje vremena za odmor	3,28	4
Na selu su manje mogućnosti za školovanje i profesionalno usavršavanje	3,26	4
Sredina na selu je konzervativnija	3,39	4
Mogućnost za zaradu na selu je manja nego u gradu	2,98	4
Privatnost pojedinca manja je na selu nego u gradu	3,15	4
Komunalna opremljenost (voda, plin...) je lošija nego u gradu	3,06	4
Veća je prometna izoliranost sela	3,33	4
Stambeni prostori na selu lošije su uređeni i slabije opremljeni	2,22	1

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

6.5. Motivi za ostanak na selu

Zadnjim, otvorenim, pitanjem cilj je bio saznati što mladi smatraju da je potrebno učiniti kako bi se potaknuo njihov ostanak na selu. Većina navedenih odgovora vezana je uz problem koji možemo označiti kao "bolja mogućnost zapošljavanja" (odgovoriti tipa: otvaranjem novih radnih mjesta, otvaranjem manjih tvornica u općini, pomoć kod zapošljavanja) koju je naglasilo 46,3 % ispitanika.

Podjednaki broj ispitanika (13 %) naveo je kao važan poticaj ostanka mladih njihova edukacija kao i poticajima za mlade poljoprivrednike. Kao druge mogućnosti navodi se bolja prometna povezanost i više kulturnih i sportskih sadržaja za mlade. Nekolicina je njih koji ne znaju na koji način bi se mogao poticati ostanak mladih na selu ili smatraju da se na to ne može utjecati. Jedan odgovor na tu problematiku glasi: *„Trebaju imati samo dobru mogućnost za zapošljavanje i normalnu plaću za živjeti i svako bi ostao jer tko god je u pitanju svakoga srce vuče tamo gdje je rođen ili odrastao, tako vjerujem da bi svi voljeli da njihovo mjesto napreduje i da imaju normalan život u njemu“*.

6.6. Usporedna analiza socio-demografskih obilježja ispitanika i namjera o odlasku ili ostanku na selu

Jedan od ciljeva ovoga istraživanja bio je utvrditi postoje li razlike među stavovima o prednostima i nedostacima sela, te namjera o odlasku iz ruralne sredine s obzirom na socio-demografska obilježja mladih. Analizom dobivenih podataka nije utvrđena statistički značajna razlika u socio-demografskim osobinama ispitanika koji namjeravaju migrirati iz sela u odnosu na one koji žele ostati. No međutim, razmatrajući rezultate h^2 testa vidljivo je da ni jedna mlada osoba koja je u braku i živi u vlastitoj ili supružnikovoj kući ne namjerava napustiti selo. Većim bi uzorkom analiza bila puno preciznija, pa samim time bi i razlike između ispitanika bile izraženije.

Detaljna usporedna analiza socio-demografskih osobina mladih i njihovih namjera o odlasku ili ostanku na selu prikazana je u tablici 6.

Tablica 6. Razlike u socio-demografskim osobinama ispitanika u odnosu na njihove namjere glede stanka ili odlaska iz ruralne sredine

Obilježja	Preferiraju odlazak		Preferiraju ostanak		Nisu sigurni		hi ²	p
	N	%	N	%	N	%		
Dob								
18 - 25	11	33,3	17	51,5	5	15,2	0,719	0,698
25 - 30	7	33,3	9	42,9	5	23,8		
Spol								
Muškarci	7	33,3	10	47,6	4	19	0,007	0,996
Žene	11	33,3	16	48,5	6	18,2		
Bračni status								
brak	0	0	6	75	2	25	6,544	0,365
nevjenčana zajednica	2	33,3	3	50	1	16,7		
neoženje/neudana	15	38,5	17	43,6	7	17,9		
rastavljen/a	1	100	0	0	0	0		
Mjesto stanovanja								
Vlastita/supružnikova kuća	0	0	6	60	4	40	8,569	0,073
S roditeljima	16	39	19	46,3	6	14,6		
Podstanar	2	66,7	1	33,3	0	0		
Školska sprema								
Srednja škola	12	34,3	17	48,6	6	17,1	2,214	0,696
viša i visoka škola	5	33,3	6	40	4	26,7		
Magisterij/doktorat	1	25	3	75	0	0		
Rezidencijalni status								
starosjedilac	15	36,6	19	46,3	7	17,1	0,848	0,654
doseljnik iz drugog sela	3	23,1	7	53,8	3	23,1		
Broj članova kućanstva								
od 1 do 5	14	31,8	21	47,7	9	20,5	0,653	0,721
od 5 do 10	4	40	5	50	1	10		
Radni status								
zaposlen	11	35,5	13	41,9	7	22,6	2,418	0,659
nezaposlen	2	20	6	60	2	20		
ostalo (studenti, učenici)	5	38,5	7	53,8	1	7,7		
Udaljenost posla								
< 1 km	2	40	3	60	0	0	10,29	0,245
od 1 do 5 km	0	0	0	0	2	100		
od 5 do 10 km	0	0	1	100	0	0		
od 10 do 20 km	5	41,7	4	33,3	3	25		
> 50 km	4	36,4	5	45,5	2	18,2		
Sa/bez zemljišta								
da	10	26,3	21	55,3	7	18,4	3,244	0,198
ne	8	50	5	31,3	3	18,8		
Poljoprivredna proizvodnja								
da	11	28,2	21	53,8	7	17,9	2,079	0,354
ne	7	46,7	5	33,3	3	20		

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

6.7. Usporedna analiza socio-demografskih obilježja ispitanika i stavova o prednostima i nedostacima života na selu

Sljedeći cilj istraživanja bio je utvrditi postoje li statistički značajne razlike između socio-demografskih osobina ispitanika i percepcija o prednostima života na selu.

Analizom bračnog statusa i prednosti života na selu nisu ustanovljene statistički značajne razlike između ispitanika koji su u braku, nevjenčanoj zajednici, neoženjeni/neudane ili rastavljeni/e i njihovoj percepciji o prednosti života na selu. Kako bi se dobila preglednija analiza ocjene ispitanika 1 i 2 su sumirane kao i 4 i 5, dok je ocjena 3 srednja i označava „ne mogu se odlučiti“. Budući da su percepcije o prednostima života na selu ispitivane izjavama koje su ispitanici ocjenjivali u odnosu na stupanj svog slaganja s tom izjavom velika je količina podataka koji se analiziraju. Iz toga će razloga u ovom dijelu rada biti prikazana analiza samo izjava u kojima su, iako ne statistički značajne, uočene određene rezlike. Usporedbom izjave: „na selu su manje gužve“ i demografskom osobinom „bračni status“ može se zaključiti da se osobe u braku u većoj mjeri slažu s izjavom „na selu su manje gužve“ dok su „neoženjeni/neudane“ podijeljena mišljenja. Tablica 7. prikazuje detaljnije kvantitativne podatke o ta dva obilježja.

Tablica 7. Usporedba „bračnog statusa“ i prednosti: „na selu su manje gužve“

			Ocjena			hi ²	p
			1 + 2	3	4+5		
BRAČNI STATUS	brak	N	1	0	7	13,652	0,034
		%	12,5%	0,0%	87,5%		
	nevjenčana zajednica	N	1	0	5		
		%	16,7%	0,0%	83,3%		
	neoženjen/neudana	N	2	7	30		
		%	5,1%	17,9%	76,9%		
	rastavljen/a	N	1	0	0		
		%	100,0%	0,0%	0,0%		

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Nadalje, usporedbom „mjesto stanovanja“ i „sigurnost ljudi na selu veća je u odnosu na grad“ uočena je veća sigurnost ispitanika koji žive s roditeljima u zajedničkoj kući.

Tablica 8. Usporedba „mjesta stanovanja“ i prednosti: „sigurnost ljudi na selu veća je u odnosu na grad“

			Ocjene			hi ²	p
			1 + 2	3	4+5		
Mjesto stanovanja	vlastita/supružnikova kuća	N	0	6	4	10,057	0,039
		%	0,00%	60,00%	40,00%		
	s roditeljima u njihovoj kući	N	8	7	26		
		%	19,50%	17,10%	63,40%		
	podstanar	N	1	0	2		
		%	33,30%	0,00%	66,70%		

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Tablica 9. Prikazuje usporedbu ispitanika koji imaju poljoprivredno zemljište i bave se poljoprivrednom proizvodnjom u odnosu na ispitanike koji nemaju i ne bave se proizvodnjom. Ispitanici koji imaju poljoprivredno zemljište u većoj se mjeri slažu da selo čuva tradiciju i običaje kao i da je na selu zdravija prehrana. Takvi rezultati ne čude s obzirom na tržište koje nudi hranu raznolike kvalitete, a ispitanici koji sami proizvode hranu sigurni su i u njenu kvalitetu. Detaljniji kvantitativni podaci prikazani su u tablici 9.

Tablica 9. Povezanost između posjedovanja poljoprivrednog zemljišta i percepcije na zdravu hranu

		Ocjene			hi ²	p	
		1 + 2	3	4+5			
poljoprivredno zemljište	Selo čuva tradiciju i običaje						
	da	N	6	11	21	6,325	0,042
		%	15,8%	28,9%	55,3%		
	ne	N	7	1	8		
		%	43,8%	6,3%	50,0%		
	Zdravija prehrana						
	da	N	2	9	27	7,761	0,021
		%	5,30%	23,70%	71,10%		
ne	N	4	0	12			
	%	25,00%	0,00%	75,00%			
poljoprivredna proizvodnja	Selo čuva tradiciju i običaje						
	da	N	6	11	22	6,857	0,032
		%	15,4%	28,2%	56,4%		
	ne	N	7	1	7		
		%	46,7%	6,7%	46,7%		
	Zdravija prehrana						
	da	N	2	9	28	7,988	0,018
		%	5,1%	23,1%	71,8%		
ne	N	4	0	11			
	%	26,7%	0,0%	73,3%			

Izvor: Autorska obrada podataka prikupljenih metodom ankete

Sljedeći cilj istraživanja bio je utvrditi postoje li statistički značajne razlike između socio-demografskih osobina ispitanika i percepcija o nedostacima života na selu. Provedenim hi² testom nisu uočene su statistički značajne razlike (p<0,05) između pojedinih socio-demografskih osobina (dob, spol, broj članova kućanstva) i stupnju slaganja s navedenim izjavama koje su karakterizirale nedostatke života na selu. Naime, da je privatnost pojedinca na selu manja nego u gradu, u većoj mjeri, slažu se stariji ispitanici (25-30) godina, ali ove razlike nisu statistički značajne.

Nadalje, žene se u većoj mjeri slažu da je na selu manje mogućnosti za školovanje i profesionalno usavršavanje od muškaraca, čija su mišljenja podijeljena. Zanimljivo je da su ispitanici u čijim kućanstvima ima do 5 članova u većoj mjeri složili se da je mogućnost za zaradu na selu manja nego u gradu od ispitanika koji dolaze iz većih kućanstava. S obzirom da se radi o istraživanju u ruralnom području, vrlo je vjerojatno, da u većim kućanstvima više osoba radi poljoprivredne poslove, više proizvode, a samim time su i mogućnosti za zaradu veće.

7. Zaključak

Proučavanje općine Dubrave s naglaskom na njena ruralna i poljoprivredna obilježja tek je jedan korak prema sustavnom istraživanju slabo istražene i nedovoljno poznate zagrebačke okolice. Popisni podaci dragocjeni su izvor činjenica, međutim nedostatni su za potpuniju sociološku sliku područja. Općenito, rezultati ovog istraživanja ukazuju kako mladi u ruralnom području općine Dubrave nisu bitno drugačiji od svojih vršnjaka u drugim dijelovima Hrvatske.

U ovom istraživanju ciljevi su bili ustanoviti kako mladi sela ocjenjuju kvalitetu životnih uvjeta u svom selu, identificirati glavne čimbenike koji ih potiču na napuštanje sela te da li se stavovi mladih o prednostima i nedostacima sela razlikuju s obzirom na njihove socio-demografske razlike. U radu se pošlo od pretpostavke da sociodemografska obilježja mladih utječu na njihove stavove o prednostima i nedostacima sela. Sljedeća pretpostavka bila je da mladi koji su skloniji napuštanju sela, iskazuju veće nezadovoljstvo sa životom na selu

Rezultati istraživanja su sljedeći:

- Ispitanici su prometnu povezanost ocijenili dobrom, dok su zdravstvenim uslugama (ambulanta, ljekarna, patронаžna zdravstvena služba i sl.) uglavnom vrlo zadovoljni. S druge strane, kulturnim događanjima i mogućnošću zapošljavanja na selu i bližoj okolici ispitanici su u najvećoj mjeri nezadovoljni.
- Kao glavni razlog mogućeg odlaska ispitanici navode nezaposlenost, fakultet, udaju i bolji životni standard u gradu. Poželjnim mjestom preseljenja smatraju veće gradove u Hrvatskoj, inozemstvo i mjesto u kojem rade. Svoje selo bi napustilo 35,2 % mladih osoba od ukupnog broja ispitanika, s druge strane 46,3 % ne bi napustilo selo kao mjesto života, a 18,5 % ne zna bi li napustili svoju ruralnu zajednicu. Iako uzorak nije reprezentativan, ovi podaci upućuju na veću vjerojatnost da ta podskupina u budućnosti ode sa sela.
- Provedenim h^2 testom nisu uočene statistički značajne razlike među mladima u pogledu njihovih stavova o prednostima i nedostacima sela.
- Iako rezultati nisu statistički značajni, ispitanici koji namjeravaju napustiti selo su u nekim segmentima kvalitete života više ukazivali na lošu stranu življenja u selu u odnosu na one koji ne razmišljaju o odlasku.

- Obradom dobivenih podataka nije utvrđena statistički značajna razlika u socio-demografskim obilježjima ispitanika koji namjeravaju migrirati iz sela u odnosu na one koji žele ostati. No međutim, vidljivo je da ni jedna mlada osoba koja je u braku i živi u vlastitoj ili supružnikovoj kući ne namjerava napustiti selo. Većim bi uzorkom analiza bila puno preciznija pa samim time bi i razlike između ispitanika bile izraženije.
- Ispitanici koji imaju poljoprivredno zemljište u većoj se mjeri slažu da selo čuva tradiciju i običaje kao i da je na selu zdravija prehrana. Žene se u većoj mjeri slažu da su na selu manje mogućnosti za školovanje i profesionalno usavršavanje od muškaraca.
- Kao glavni poticaj ostanka mladih na selu ispitanici navode bolju mogućnost zapošljavanja što je naglasilo 46,3 % ispitanika. Podjednaki broj ispitanika (13 %) naveo je kao važan poticaj ostanka mladih edukaciju i poljoprivredne poticaje za mlade. Kao druge mogućnosti navodi se bolja prometna povezanost, više kulturnih i sportskih sadržaja za mlade.

Ono što se može izdvojiti kao specifičnost mladih u ovoj ruralnoj sredini jest njihova želja za ostankom na selu, ali uz bolje mogućnosti zapošljavanja. Osim toga, potrebne su edukacije o programima poticaja za mlade u ruralnim područjima, osobito iz poljoprivrede. Jednostavno rečeno, brojne potrebe mladih trebaju se zadovoljavati kroz lokalnu i regionalnu politiku za mlade, koja bolje razumije probleme i potrebe mladih svog kraja.

8. Literatura

1. Brkić, S.; Kušan, V. (1988). Profesionalne aspiracije mladih na selu. *Sociologija sela*, 26, 101/102 (3–4):285–294.
2. Buković, N.(2010). Istraživanje problema, potreba i društvenog položaja mladih: Mladi i poduzetnička kultura.
3. Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011., http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/SI-1441.pdf , pregledano 01.05.2017.
4. Grgić, I., Kovačić, D., Žutinić, Đ., Markovina, J., Vuletić, D. (2007). Socio-ekonomski čimbenici pokretljivosti pučanstva na ruralnom području Hrvatske i grada Zagreba, Agronomski fakultet, Zagreb.
5. Grgić I., Žimbek T., Tratnik M., Markovina J., Juračak J.(2010). Quality of life in rural areas of Croatia: To stay or to leave? *African Jurnal of Agricultural Research*, 5 (8): 653-660.
6. Hodžić, A. (2002). Selo kao izbor? *Sociologija sela*, 40, 155/156 (1–2):15–22.
7. Ilišin, V. (2006), Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije, Institut za društvena istraživanja, Zagreb.
8. Jentsch, B., Shucksmith, M. (Eds.). (2004). *Young people in rural areas of Europe*. Aldershot: Ashgate.
9. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, <http://www.mspm.hr/mladi-1683/1683>.
10. Pavlov Z., Velan D., Zorić N. (2012). Procjena potreba mladih u ruralnim zajednicama, Bilten studija o mladima za mlade.
11. Pokos, N. (2002). Metodologija izdvajanja seoskog stanovništva, njegov raspored i popisne promjene 1953.-2001. In: Štambuk, M.; Rogić, I.; Mišetić, A. (Eds.). *Prostor iza: kako modernizacija mijenja hrvatsko selo*. Zagreb: IDZ “Ivo Pilar”.
12. Puljiz, V. (2003). Oblici i posljedice deagrarizacije u našem selu, *Sociologija sela*, 157/158: 367-385.
13. Regionalni razvoj, razvoj sustava naselja, urbani i ruralni razvoj i transformacija prostora, Hrvatski zavod za prostorni razvoj, Zagreb, 2014.
14. Službene stranice Općine Dubrava, <http://www.opcina-dubrava.hr/>, pregledano 01.05.2017.

15. Spellerberg A., Huschka D., Habich R. (2014.) A Quality of life in rural areas. Processes of divergence and convergence. *Dukesociology*.
16. Štambuk, M (1994). Ruralna društva u sjeni metropole: zagrebačka županija, *Sociologija sela*, 123-124: 13-25.
17. Strategija ruralnog razvoja RH 2008. – 2013., Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.
18. Theodori A.E., Theodori, G.L. (2014.) Perceptions of community and place and the migration intentions of at-risk-youth in rural areas, *Jurnal of Rural Social Sciences*, 29 (1): 103-121.
19. Župančić, M. (2000).Tranzicija i modernizacijske perspektive hrvatskog sela, *Sociologija sela*, 147-148:11-78.
20. Žutinić Đ., Bokan N. (2008.) Village – free choice or destiny for the rural youth (a study on the rural community of Vođinci, *Sociologija i prostor*, 46 (2008), 180 (2): 143-160.
21. Žutinić, Đ., Kovačić D., Grgić, I., Markovina, J. (2010.), Percepcija kvalitete življenja i namjere o odlasku iz ruralnih sredina, *Društvena istraživanja*, 1-2 (105-106): 137 - 157.

9. Prilog: anketni upitnik

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU AGRONOMSKI FAKULTET
Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj
Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb

STAVOVI I MIŠLJENJA MLADIH O PREDNOSTIMA I NEDOSTACIMA ŽIVLJENJA NA SELU

Poštovani,

U svrhu pisanja diplomskog rada na temu "Stavovi mladih o prednostima i nedostacima života na selu" zamolila bi Vas da svojim iskrenim odgovorima pomognete navedenoj temi. Davanjem osobnih stavova i mišljenja o trenutnoj situaciji u vašem selu doprinosite kvaliteti istraživanja. Vaša anonimnost podataka biti će u potpunosti zajamčena, a dobiveni rezultati prikazati će se zbirno i koristiti isključivo u znanstvene svrhe.

Za ispunjavanje ove ankete potrebno je maksimalno 10 minuta.

S poštovanjem,

Silvija Stipić

Kontakt mail: silvija.stipic028@gmail.com

A :SOCIO-DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA ISPITANIKA

A1 Dob: _____

A2 Spol:

1) muško

2) žensko

A3 Koji je Vaš bračni status?

1) Brak

2) Nevjenčana zajednica

3) Neoženjen/neudana

4) Rastavljen/a

A4 Mjesto stanovanja?

1) Vlastita / supružnikova kuća

2) S roditeljima u njihovoj kući

3) Podstanar

A5 Školska sprema?

1) osnovna škola

2) srednja škola

3) viša I visoka škola

4) magisterij / doktorat

A6 U naselju u kojem živite ste?

- 1) Starosjedilac
- 2) Doseljenik iz drugog sela
- 3) Doseljenik iz grada

A7 Koliko ima članova Vaše kućanstvo?

A8 Vaš radni status?

- 1) Zaposlen
- 2) Nezaposlen
- 3) Ostalo (studenti, učenici)

A9 Ako ste zaposleni navedite u kojem sektoru djelatnosti ste zaposleni?

- 1) Primarni (poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo i šumarstvo) Primarni (poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo i šumarstvo)
- 2) Sekundarni (industrija, građevinarstvo, rudarstvo, energetika, brodogradnja, proizvodno obrtništvo)
- 3) Tercijarni (trgovina, promet, ugostiteljstvo, bankarstvo, turizam)
- 4) Kvartarni (školstvo, zdravstvo, policija, uprava)

A10 Koliko je udaljen posao na koji svakodnevno putujete?

- a) < 1km
- b) od 1 do 5 km
- c) od 5 do 10 km
- d) od 10 do 20 km
- e) > 50 km

A11 Ima li Vaša obitelj ili Vi poljoprivredno zemljište?

- a) DA
- b) NE

A12 Bavite li se poljoprivrednom proizvodnjom?

- a) Da, za vlastite potrebe
- b) Da, za prodaju
- c) Ne bavimo se

B: KVALITETA ŽIVOTA NA SELU

B1 Kakav je prema Vašem mišljenju bio život u Vašem selu prije u odnosu na danas?

- 1) Lošiji
- 2) Bolji
- 3) Ništa se nije promijenilo
- 4) Ne znam

Molim Vas da ukratko objasnite odgovor na prethodno pitanje

B2 Kako biste ocijenili stupanj Vašeg slaganja s navedenim tvrdnjama

	Slazem se	Djelomično se slažem	Ne slažem se
1. Odnosi sa susjedima su dobri.			
2. Susjedi u naselju si međusobno pomažu.			
3. Imam povjerenje u svoje susjede.			
4. Nemam nikakvih problema sa susjedima.			

B3 Gdje kupujete namirnice potrebne za život?

- 1) pokretna trgovina
- 2) trgovina u susjednom selu
- 3) trgovina u općinskom središtu
- 4) trgovine u obližnjem gradu

B4 Ocjenite kvalitetu životnih uvjeta na selu.

(Za svaku stavku molim zaokružite odgovarajuću ocjenu. Ocjena 1 = potpuno nezadovoljan/a, ocjena 2 = nezadovoljan/a, ocjena 3 = ni nezadovoljan/a ni zadovoljan/a, ocjena 4 = zadovoljan/a, ocjena 5 = potpuno zadovoljan/a)

1) Prometna povezanost s općinskim središtem i obližnjim naseljima	1	2	3	4	5
2) Zdravstvene usluge (ambulanta, ljekarna, patronažna zdravstvena služba i sl.)	1	2	3	4	5
3) Uređenost javnih površina (parkovi, nogostupi, igrališta)	1	2	3	4	5
4) Socijalne usluge (jaslice, dječji vrtići, domovi za starije)	1	2	3	4	5
5) Komunalna infrastruktura (vodovod, plin, telefon, internet, odvoz smeća)	1	2	3	4	5
6) Kulturna događanja na selu	1	2	3	4	5
7) Mogućnost zapošljavanja na selu, u bližoj okolici	1	2	3	4	5

C PREDNOSTI I NEDOSTACI ŽIVOTA NA SELU:

C1 Kako biste općenito ocijenili prednosti života na selu.

(Za svaku stavku molim zaokružite odgovarajuću ocjenu. Ocjena 1 = uopće se ne slažem, ocjena 2 = uglavnom se ne slažem, ocjena 3 = ne mogu se odlučiti, ocjena 4 = uglavnom se slažem 5 = potpuno se slažem)

1) Život u prirodnom okružju	1	2	3	4	5
2) Selo je manje onečišćeno u odnosu na grad	1	2	3	4	5
3) Sigurnost ljudi na selu je veća u odnosu na grad	1	2	3	4	5
4) Selo čuva tradiciju i običaje	1	2	3	4	5
5) Na selu su manje gužve	1	2	3	4	5
6) Zdravija prehrana	1	2	3	4	5
7) Na selu su čvršće obiteljske veze	1	2	3	4	5
8) Na selu je manje kriminala, alkoholizma	1	2	3	4	5
9) Izloženi smo manjem stresu nego ljudi u gradu	1	2	3	4	5
10) Troškovi života na selu niži su nego u gradu	1	2	3	4	5

C2 Kako biste općenito ocijenili nedostatke života na selu.

(Za svaku stavku molim zaokružite odgovarajuću ocjenu. Ocjena 1 = uopće se ne slažem, ocjena 2 = uglavnom se ne slažem, ocjena 3 = ne mogu se odlučiti, ocjena 4 = uglavnom se slažem 5 = potpuno se slažem)

1) Selo je siromašnije zabavnim i kulturnim sadržajima	1	2	3	4	5
2) Na selu je više fizičkog rada	1	2	3	4	5
3) Ljudi na selu imaju manje vremena za odmor	1	2	3	4	5
4) Na selu su manje mogućnosti za školovanje i profesionalno usavršavanje	1	2	3	4	5
5) Sredina na selu je konzervativnija	1	2	3	4	5
6) Mogućnost za zaradu na selu je manja nego u gradu	1	2	3	4	5
7) Privatnost pojedinca manja je na selu nego u gradu	1	2	3	4	5
8) Komunalna opremljenost (voda, plin...) je lošija nego u gradu	1	2	3	4	5
9) Veća je prometna izoliranost sela	1	2	3	4	5
10) Stambeni prostori na selu lošije su uređeni i slabije opremljeni	1	2	3	4	5

D RAZLOZI NAPUŠTANJA SELA:

D1 Namjeravate li u skorijoj budućnosti napustiti svoje selo?

- a) DA
- b) NE
- c) ne znam

Ako je Vaš odgovor „DA“ navedite gdje bi otišli _____

D2 Odaberite glavni razlog zbog kojeg biste napustili selo?

- a) nezaposlenost
- b) grad će mi pružiti bolji životni standard
- c) život u selu je besperspektivan

D3 Prema Vašem mišljenju navedite na koje načine bi se trebao poticati ostanak mladih na selu?

ZAHVALJUJEM NA VAŠEM VREMENU!

ŽIVOTOPIS

SILVIJA STIPIĆ

Kamenica 20, 10346 Preseka

Mobitel: 091/699 6610

E-mail: silvija.stipic028@gmail.com

Osobni podaci

Mjesto i datum rođenja	Zagreb, 28. veljače 1994.
Državljanstvo	hrvatsko
Spol	žensko
Interesi	upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom, EU fondovi, ruralni razvoj

Obrazovanje

rujan 2015. – sada	Agronomski fakultet u Zagrebu Sveučilišni diplomski studij, smjer: Agrobiznis i ruralni razvitak
2012. – 2015.	Visoko gospodarsko učilište u Križevcima Stručni studij poljoprivrede smjer: Menadžment u poljoprivredi
2008. – 2012.	Srednja škola Vrbovec Ekonomska škola
Ostale vještine:	Poznavanje rada na računalu; vrlo dobro poznavanje Microsoft Office-a Položen vozački ispit – B kategorija